

ОЦІНКА АДАПТИВНОСТІ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
ДО ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІASSESSMENT THE ADAPTABILITY OF THE WORLD ECONOMY
TO THE GLOBAL MODERN CHALLENGES

УДК 338.2.05:001.891

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct56-5>**Ярушин Є.В.**

студент

Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара**Скрипник Н.Є.**

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки та управління
національним господарствомДніпровський національний університет
імені Олеся Гончара**Yarushyn Yevhenii**

Oles Honchar Dnipro National University

Skrypnuk Nataliia

Oles Honchar Dnipro National University

У статті розглянуто адаптивність світової економіки до глобальних викликів сучасності. Виявлено, що головною тенденцією виникнення нових викликів в економіці є стрімке поширення глобалізаційних процесів, які призвели до усунення багатьох бар'єрів в суспільстві. Визначено поняття глобальних ризиків за методологією Всесвітнього економічного форуму та вироблено їх класифікацію за категоріями та довгостроковістю. Встановлено, що найбільш критичними ризиками для світу є розповсюдження пандемії COVID-19, прояв екстремальних погодних явищ, розчарування молоді, розпад соціальної згуртованості та зміна клімату. Проведено аналіз прогнозу зростання рівня внутрішнього валового продукту у світі у 2021–2022 рр., який показав, що незважаючи на від'ємне зростання у 2020 році, яке було викликане спалахом пандемії, в 2021 році прогнозується зростання майже в усіх країнах світу. Встановлено, що сучасна міжурядова система та міжнародні інституції не здатні забезпечувати стабільного зростання в умовах прояву кризових явищ. Запропоновано розробку механізму антикризового регулювання на міжнародному рівні, що повинно стати ефективним інструментом в подоланні цілей, які ставлять перед світом глобальні виклики.

Ключові слова: адаптивність, світова економіка, глобальні виклики сучасності, глобальні ризики, механізм антикризового регулювання.

В статті розглянуто адаптивність світової економіки до глобальних викликів сучасності.

современности. Виявлено, что главной тенденцией возникновения новых вызовов в экономике является стремительное распространение глобализационных процессов, которые привели к устранению многих барьеров в обществе. Определено понятие глобальных рисков по методологии Всемирного экономического форума и произведена их классификация по категориям и долгосрочности. Установлено, что наиболее критическими рисками для мира является распространение пандемии COVID-19, проявление экстремальных погодных явлений, разочарование молодежи, распад социальной сплоченности и изменение климата. Проведен анализ прогноза роста уровня внутреннего валового продукта в мире в 2021–2022 гг., который показал, что несмотря на отрицательный рост в 2020 году, который был вызван вспышкой пандемии, в 2021 году прогнозируется рост почти во всех странах мира. Установлено, что современная межправительственная система и международные институции не способны обеспечивать стабильный рост в условиях проявления кризисных явлений. Предложена разработка механизма антикризисного регулирования на международном уровне, что должно стать эффективным инструментом в преодолении целей, которые ставят перед миром глобальные вызовы.

Ключевые слова: адаптивность, мировая экономика, глобальные вызовы, глобальные риски, механизм антикризисного регулирования.

The article examines the adaptability of the world economy to the global modern challenges. It was revealed that the main trend in the emergence of new challenges in the economy is the rapid spread of globalization processes, which have led to the elimination of many barriers in society. Modern trends make it impossible to perceive global challenges as a negative event that can lead to catastrophic consequences in the world economy. In fact, the emergence of such challenges is usually positive for the further development of the world, since they are the main driving force in contributing to the development of society and the environment that surrounds it. Defined the concept of global risks according to the methodology of the World Economic Forum and made their classification by categories and long-term. Global risks can lead to huge economic losses, which will negatively affect the development of the world economy. The World Economic Forum in its annual reports on global risks defines the concept of such risks – these are events that cause a significant negative impact on national economies and the most important industries of the countries of the world within 2-10 years from the moment of their manifestation. The most critical risks to the world have been found to be the spread of the COVID-19 pandemic, the manifestation of extreme weather events, youth frustration, the collapse of social cohesion and climate change. The analysis of the forecast of the growth of the gross domestic product in the world in 2021–2022, which showed that despite the negative growth in 2020, which was caused by the outbreak of the pandemic, in 2021 growth is projected in almost all countries of the world. It has been established that the modern intergovernmental system and international institutions are not capable of ensuring stable growth in the face of crisis phenomena. The development of a mechanism for anti-crisis regulation at the international level is proposed, which should become an effective tool in overcoming the goals that global challenges pose to the world. In addition to international cooperation, it is important to increase the contribution of the scientific and technological community in promoting solutions aimed at the future. Strong interactions between universities, governments, corporations and civil society can be an effective tool in minimizing the impact of future challenges, ensuring better risk management and adaptation.

Key words: adaptability, world economy, global challenges, global risks, anti-crisis regulation mechanism.

Постановка проблеми. Протягом всього часу свого розвитку світова економіка постійно стикалася з певними викликами, що мали різний характер та рівень впливу на подальший розвиток світової економічної системи. Деякі з них охоплювали невеликі регіони світу та мали незначний вплив на світову економіку, інші ж могли вплинути на всі країни світу й завдати наймовірної шкоди не тільки світовій економіці, а й усьому людству.

Кризові прояви, що виникають у важливих сферах економіки однієї окремої країни, що згодом поширюються на національні економіки інших країн (наприклад, крах фондових ринків наприкінці 2007 року в США), розповсюдження епідемій, соціальні хвилювання та нерівність, кліматичні зміни, неконтрольовані міграції, екстремальні кліматичні події – це лише декілька глобальних проблем, з якими постійно зіткається світова спільнота. Такі кризові прояви

потребують колективної співпраці більшості різних суб'єктів на міжнародній арені, щоб зберегти світову економіку від жахливих наслідків [1, с. 1].

Сучасний стан економіки світу яскраво відображає, що вона дуже уразлива до несподіваних кризових явищ, які сучасні науковці ще класифікують як глобальні ризики. Пандемія COVID-19 завдала величезних економічних та соціальних збитків. Уряди країн виявилися нездатними контролювати розповсюдження епідемії, через що світовий обсяг виробництва зменшився приблизно вдвічі більше, ніж під час світової фінансової кризи 2008 року, велика кількість людей залишилася без робочих місць, що спричинило руйнівний вплив на зростання світового ВВП. Отже, сучасні реалії виділяють необхідним виявлення шляхів адаптації світової економіки до глобальних викликів сучасності [2, с. 43].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

За останні роки з'явилася велика кількість різних наукових робіт, в яких увага приділяється проблемам адаптації світової економіки до виникнення викликів. Значний внесок у дослідження таких явищ як глобальні виклики зробили такі відомі вітчизняні вчені та дослідники як С.Е. Сардак, В.Х. Арутюнов, Д.Г. Лук'яненко, В.М. Геєць, Т.А. Дейнека [3], В.Р. Сіденко [4], І.В. Кононова [5], Н.В. Резнікова [6], Г.О. Шамборовський [7]. Серед відомих зарубіжних вчених, які займалися дослідженням глобальних проблем та ризиків, відзначилися А. Тойнбі, А. Елліот, У. Бек, Ч. Перроу, А. Аتكесон, Л. Бартон, М. Бордо та інші.

Разом із тим недостатньо вивченими залишаються проблеми розробки дієвих заходів щодо запобігання глобальних ризиків та зменшення наслідків від них, що дуже гостро постають перед сучасним суспільством. Ризики стають важкою перешкодою для вчених-економістів, які намагаються розробити шляхи для подолання завдань, що ставлять перед ними глобальні виклики.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в проведенні оцінки адаптивності світової економіки до глобальних викликів сучасності на основі аналізу впливу ризиків на економіку світу та визначенні шляхів запобігання та адаптації національних економік країн світу до таких кризових явищ.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Нинішня епоха – це епоха очікувань і надій, а також викликів, невизначеностей і ризиків, що виникають разом із розвитком світу. Глобалізаційні процеси призвели до усунення багатьох фізичних і психологічних бар'єрів, сприяючи швидкому зростанню економіки світу, розширенню прав і можливостей суспільства. Вони сприяли посиленню взаємозв'язку, але також і відчуженню, концентрації багатства в руках більш вузького кола, більш високим очікуванням постійного підвищення рівня життя і зростаючих хвилювань з приводу стійкості шляху розвитку.

Глобалізація стала причиною різкого поліпшення різних показників добробуту людей, включаючи помітне зростання в середній тривалості життя, зростання грамотності на тлі різкого скорочення бідності, але високі темпи економічного зростання, які підживлювали ці сприятливі тенденції, паралельно привели до зіткнення з різними викликами і посиленням нерівності в людському суспільстві [2, с. 8].

Сучасні тенденції зумовлюють, що не варто сприймати глобальні виклики як негативну подію, яка може призвести до катастрофічних наслідків у світовій економіці. Насправді, виникнення таких викликів зазвичай має позитивний характер для подальшого розвитку світу, оскільки вони є основою рушійною силою в сприянні руху та розвитку суспільства та середовища, що його оточує. Дейнека Т.А. в своєму дослідженні щодо викликів та ризиків в сучасній глобальній економіці висвітлила, що коли суспільство відповідає на виклики, воно вирішує задачі, які постали перед ним, і цим переводить себе у більш високий та більш досконалий стан розвитку. Відсутність викликів означає відсутність стимулів до розвитку та зростання, тобто зростання економіки світу буде поступово зменшуватися, та з часом вона зіткнеться з застоєм [3, с. 20].

Нелегко розставити пріоритети серед безлічі ризиків, оскільки всі вони взаємопов'язані. Глобальні ризики можуть спричинити величезні економічні збитки, що буде негативно відображатися на розвитку світової економіки. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) у своїх щорічних докладах про глобальні ризики визначає поняття таких ризиків – це події, що спричиняють значний негативний вплив на національні економіки та найважливіші галузі промисловості країн світу протягом 2–10 років з моменту свого прояву. В XXI столітті відомо близько тридцяти різних глобальних ризиків, які ВЕФ розділяє на 5 категорій, а саме: економічні, екологічні, соціальні, геополітичні та технологічні, класифікацію яких зазначено у табл. 1 [9, с. 11].

Серед них в 2020–2021 рр. найбільш впливовими є: соціальні, через виникнення наприкінці 2019 року епідемії COVID-19, яка швидкими темпами розповсюджувалась у всьому світі, призвела до нової світової економічної кризи та стала причиною більш ніж 3,5 млн. летальних наслідків серед людей на кінець травня 2021 року; екологічні, серед яких виділяються екстремальні погодні події, наприклад, торнадо. Такі події можуть завдати величезної шкоди як окремій країні, так і цілому регіону, а для подолання наслідків негоди може знадобитися значна кількість економічних й людських ресурсів.

Безпосередні людські та економічні витрати від COVID-19 дуже серйозні. Вони загрожують зменшити багаторічний прогрес у скороченні

Класифікація глобальних ризиків за категоріями та строками дії

Категорії ризиків	Короткострокові ризики (0-2 роки)	Середньострокові ризики (3-5 років)	Довгострокові ризики (5-10 років)
Економічні	Тривалий застій економічного розвитку.	Вибух міхура активів; Цінова нестабільність; Товарні шоки; Боргові кризи.	Обвал промисловості.
Екологічні	Екстремальні погодні події	Нанесення шкоди навколишньому середовищу.	Втрата біорізноманіття; Зменшення природних ресурсів; Несприятливі дії щодо глобального потепління.
Соціальні	Кризи засобів існування; Розчарування молоді; Ерозія соціальної згуртованості.	Розповсюдження інфекційних хвороб.	Колапс соціального забезпечення; Негативні реакції суспільства на розвиток науки.
Геополітичні	Терористичні атаки.	Нестабільність в міждержавних відносинах; Міжнародні конфлікти; Геополітизація стратегічних ресурсів.	Поширення зброї масового знищення; Колапс багатосторонності у вирішенні міжнародних конфліктів.
Технологічні	Провали кібербезпеки; Цифрова нерівність.	Помилки технічного управління.	Несприятливі технічні досягнення.

Джерело: складено авторами за даними [9, с. 11]

глобальної бідності та нерівності та завдати ще більшої шкоди соціальній згуртованості та глобальному співробітництву, які вже слабшали до того, як з'явився вірус [10, с. 8].

Нові бар'єри для індивідуального та колективного прогресу, ймовірно, будуть наслідком пандемії, оскільки світ зіткнувся з раптовим порушенням соціальних взаємодій, збільшенням цифрового розриву, різкими змінами на ринках та в поведінці споживачів, втратою освіти та робочих місць, а також новими викликами в сфері міжнародних відносин. Цифрова нерівність, розчарування молоді та ерозія соціальної згуртованості, що були нещодавно включені до списку глобальних ризиків – були визначені дослідниками як критичні короткострокові загрози.

Хоча економічне зростання і технологічні інновації привели до величезного збільшення світового багатства, це призвело до серйозного вичерпання природних ресурсів планети, а також прискорення темпів зміни клімату, що веде до виникнення певних соціальних та економічних проблем. Наприклад, за оцінками, до 2025 року кількість людей, що живуть в регіонах з абсолютною нестачею води, зросте приблизно до 1,8 мільярда. Очікується, що зміна клімату, ерозія ґрунту та надмірний вилов риби скоротять виробництво продуктів харчування і, ймовірно, будуть надавати підвищувальний тиск на ціни продуктів харчування в найближчі роки.

Згідно з даними табл. 2, за результатами впливу епідемії COVID-19 та інших ризиків на сучасну глобальну економіку, в 2020 році зростання світового валового внутрішнього продукту було від'ємним та склало -3,3 % у порівнянні з 2019 роком. За даними

прогнозу Міжнародного валютного фонду (МВФ), в 2021 році відбудеться значний приріст світового ВВП, що буде складати 6 %. Негативні тенденції в розвитку світової економіки не збереглися лише завдяки тому, що уряди країн світу використали безпрецедентні оперативні глобальні заходи щодо адаптації до нової світової економічної кризи.

Центральні банки швидко надали ліквідність і підтримали розширення кредитування широкого кола позичальників. У той же час податково-бюджетні органи надали підтримку домашнім господарствам і компаніям за допомогою трансфертів, субсидій на виплату заробітної плати та заходів підтримки ліквідності. Ці заходи доповнили інші компоненти системи соціального захисту, наприклад, страхування на випадок безробіття та продовольчу допомогу. Органи фінансового регулювання багатьох країн за допомогою ряду заходів сприяли подальшому наданню кредитів [4, с. 4].

Стійкість прогнозованого відновлення економіки різниться між країнами в залежності від глибини кризи в сфері охорони здоров'я, ступеня порушень внутрішньої економічної активності, схильності впливу транскордонних вторинних ефектів і, що важливо, ефективності заходів підтримки в обмеженні довготривалого збитку.

Згідно з прогнозами, після 2022 року зростання світової економіки сповільниться до 3,3 % в середньостроковій перспективі. Значні економічні збитки в сфері міжнародної торгівлі, збільшення рівня безробіття, банкрутство компаній та інші руйнівні наслідки, які завдала нова економічна криза як країнам з розвинутою економікою, так і країнам з перехідною економікою та країнам, що розвиваються, будуть чинити негативний вплив на перспективи

Таблиця 2

Прогноз зростання рівня світового ВВП у 2021–2022 рр., в % до попереднього року

Регіон	2020	2021	2022
Світ	-3,3	6,0	4,4
Розвинуті країни	-4,7	5,1	3,6
США	-3,5	6,4	3,5
Канада	-5,4	5,0	4,7
Велика Британія	-9,9	5,3	5,1
Японія	-4,8	3,3	2,5
Зона Євро	-6,6	4,4	3,8
Німеччина	-4,9	3,6	3,4
Франція	-8,2	5,8	4,2
Італія	-8,9	4,2	3,6
Іспанія	-11,0	6,4	4,7
Інші розвинуті країни	-2,1	4,4	3,4
Країни з перехідною економікою та країни, що розвиваються	-2,2	6,7	5,0
Країни Азії	-1,0	8,6	6,0
Китай	2,3	8,4	5,6
Індія	-8,0	12,5	6,9
Країни Асоціації держав Південно-Східної Азії (ASEAN)	-3,4	4,9	6,1
Країни Європи	-2,0	4,4	3,9
Латинська Америка та Карибський басейн	-7,0	4,6	3,1
Бразилія	-4,1	3,7	2,6
Мексика	-8,2	5,0	3,0
Близький Схід та Центральна Азія	-2,9	3,7	3,8
Саудівська Аравія	-4,1	2,9	4,0
Африка на південь від Сахари	-1,9	3,4	4,0
Південно-Африканська Республіка	-7,0	3,1	2,0

Джерело: складено авторами за даними [2, с. 9]

зростання світової економіки в середньостроковому періоді. Міжнародний валютний фонд прогнозує, що рівні ВВП більшості країн світу залишаться істотно нижчими ніж ті, що були до виникнення пандемії COVID-19, до кінця 2024 року.

З кожним проявом світових кризових явищ перед суспільством постає завдання визначення нових шляхів адаптації світової економіки до таких подій. Сучасні науковці у своїх публікаціях та дослідженнях все частіше і частіше починають висловлювати думку про те, що для забезпечення подолання сучасних глобальних викликів потрібна підготовка та імплементація нових довгострокових стратегій управління безпекою на міжнародному рівні.

Ефективні, надійні механізми міжнародного співробітництва, які вважаються здатними реалізувати інтереси суспільства в подоланні глобальних викликів – є абсолютно необхідними для забезпечення сталого розвитку. У світі, наповненому швидкими змінами моделей (економічних, екологічних, соціальних чи політичних), виклики спонукають впровадити заходи, інструменти та механізми, здатні гарантувати більшу безпеку та стабільність людям, країнам, економіці та навколишньому середовищу. Існуюча міжурядова

система не здатна досягти такого рівня співпраці, потрібне більш фундаментальне зміцнення відносин між країнами та народами.

На нашу думку, однією з найефективніших стратегій підвищення адаптації економіки до глобальних викликів та ризиків є розробка та впровадження механізму антикризового регулювання на міжнародному рівні, який наведено на рис. 1. Реалізація даного механізму є непростим процесом, що потребує узгодження між урядами країн світу та провідних міжнародних організацій, що забезпечують фінансову та економічну стабільність.

Ключовими ланками згаданого механізму є формування адміністративних органів на базі Міжнародного валютного фонду або групи аналітиків з провідних країн світу, що будуть постійно досліджувати макроекономічні показники країн з метою виявлення проявів кризових явищ, виявляти слабкі місця та розподіляти світові загрози для кожної країни-члена, складати оперативний прогноз щодо трансформацій світової економіки, розробляти заходи і чіткі інструкції для підтримки стабільності в світовій економіці, та визначати результативність застосування цих заходів [11, с. 268–275].

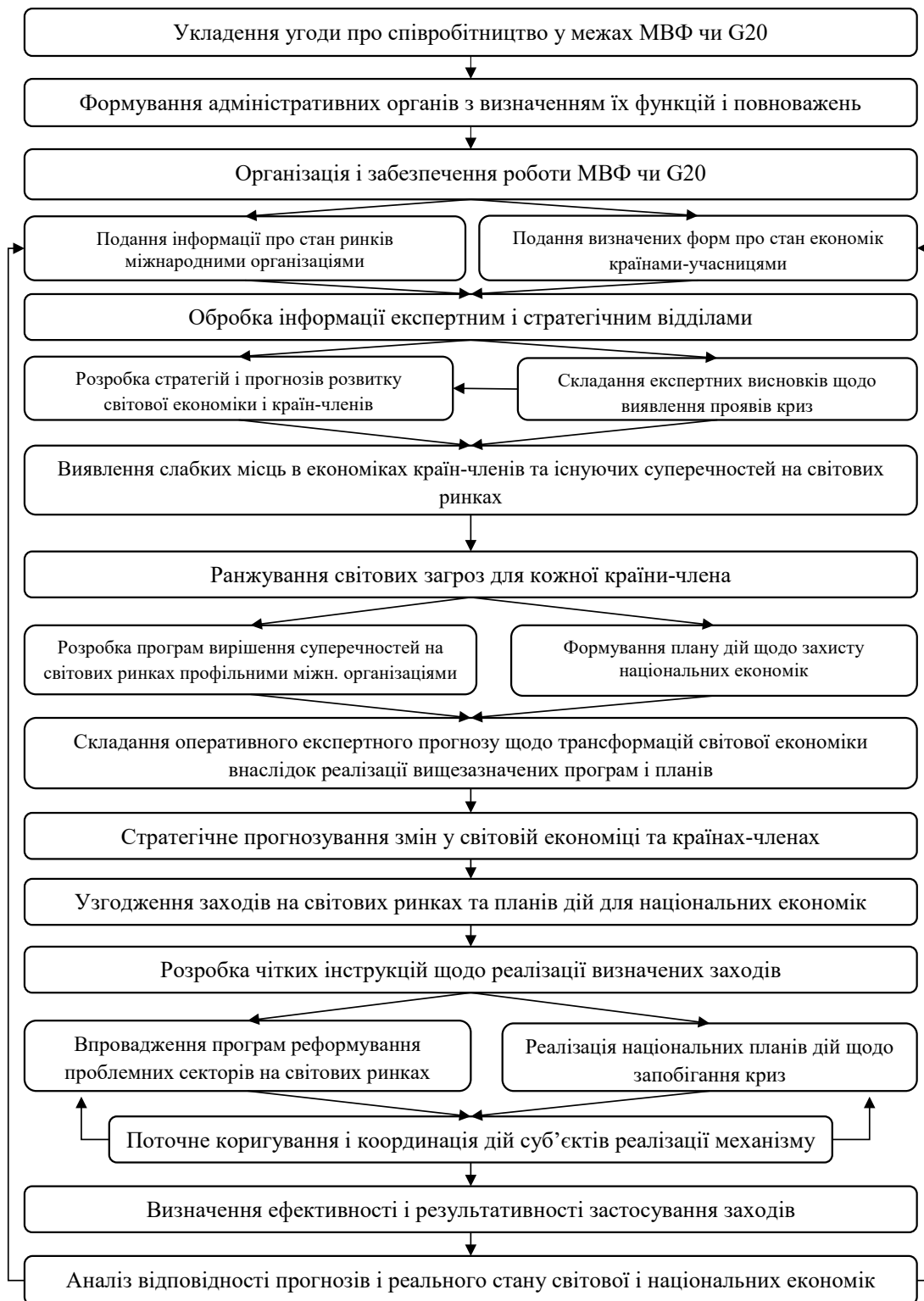

Рис. 1. Механізм антикризового регулювання на міжнародному рівні

Джерело: побудовано авторами за даними [11, с. 270]

Окрім міжнародної співпраці, важливим є збільшення внеску науково-технічного співтовариства у просування рішень, спрямованих на майбутнє. Потужна взаємодія між університетами, урядами, корпораціями та громадянським суспільством може бути ефективним інструментом мінімізації

наслідків майбутніх викликів, гарантуючи краще управління ризиками та адаптацію.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, можна зробити наступний висновок, що глобальні виклики, у міру своєї непередбачуваності, постійно виникають у несподіваний

час на протязі всього розвитку світової економіки. Вони є рушійною силою, що сприяють подальшому розвитку суспільства і переходу до більш високого й досконалого стану. Найбільшою проблемою сучасного стану адаптивності економіки є те, що вона не здатна швидко реагувати на прояви кризових явищ в світі, коли вони ще не завдають великої шкоди глобальній економічній системі. Здебільшого це пов'язано з застарінням існуючої міжурядовою системою та міжнародних інституцій. Це, в свою чергу, сильно ускладнює досягнення цілей та завдань, які ставлять перед суспільством глобальні виклики та ризики.

Перспективним напрямком подальших досліджень у сфері підвищення адаптації світової економіки до глобальних викликів є впровадження заходів щодо розробки більш дієвих механізмів регулювання економіки на міжнародному рівні, а також проведення реформування сучасних міжнародних інституцій, що стане гарантом стабільності та безпеки перед глобальними проблемами, які постануть у майбутньому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. W.S. de Anorim, J.B.S.O. de Andrade Guerra. Pandemics, global risks and adaptation: Challenges for a changing world. *Research in Globalization*, vol. 2. 2020. Article 100023. <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2020.100023>
2. World economic outlook Report. International Monetary Fund publications. 2021. 170 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/03/23/world-economic-outlook-april-2021> (дата звернення: 29.05.2021).
3. Дейнека Т.А. Виклики, суперечності та ризики сучасної глобальної економіки. *Проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 19–25.
4. Сіденко В.Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей. *Український соціум*. 2014. № 1. С. 7–21.
5. Кононова І.В. Методичні аспекти оцінки адаптивності соціально-економічної системи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 14. С. 151–154.
6. Резнікова Н.А. Проблема реінституціоналізації світової економіки в умовах незалежності: нові виклики глобальному регулюванню. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 10. С. 5–10.
7. Шамборовський Г.О. Досвід антикризового регулювання в розвинутих країнах світу. *Економічний простір*. 2016. № 105. С. 47–57.
8. A. Lopez-Claros, A. L. Dahl, M. Groff. The Challenges of the 21st Century. *Global Governance and the Emergence of Global Institutions for the 21st Century*. 2020. P. 4–29. <https://doi.org/10.1017/9781108569293>
9. The Global Risks Report. World Economic Forum publications. 2021. 96 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021> (дата звернення: 29.05.2021).
10. OECD Economic outlook. OECD publications. 2020. 213 p. URL: <https://www.oecd.org/economic-outlook/> (дата звернення: 30.05.2021).

11. Мельник А.О. Закономірності та чинники трансформацій світових економічних криз : дис. канд. екон. наук : 08.00.02. Київ, 2015. С. 268–275.

12. Global Economic Prospects. The World Bank publications. 2021. 210 p. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 30.05.2021).

REFERENCES:

1. W.S. de Anorim, J.B.S.O. de Andrade Guerra. Pandemics, global risks and adaptation: Challenges for a changing world. *Research in Globalization*, vol. 2. 2020. Article 100023. <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2020.100023>.
2. World economic outlook Report. International Monetary Fund publications. 2021. 170 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/03/23/world-economic-outlook-april-2021> (accessed 29 May 2021).
3. Deineka T.A. (2017) Vykylyky, superechnosti ta ryzyky suchasnoi hlobalnoi ekonomiky [Challenges, contradictions and risks of the modern global economy]. *Problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 19–25. (in Ukrainian)
4. Sidenko V.R. (2014) Novi hlobalni vykylyky ta yikh vplyv na formuvannya suspilnykh tsinnosti [New global challenges and their impact on the formation of social values]. *Ukrainskyi sotsium*, no. 1, pp. 7–21. (in Ukrainian)
5. Kononova I.V. (2017) Metodichni aspekty otsinky adaptivnosti sotsialno-ekonomichnoi systemy [Methodological aspects of assessment of adaptability of socio-economic system]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 14, pp. 151–154. (in Ukrainian)
6. Reznikova N.A. (2017) Problema reinstytutsionalizatsii svitovoi ekonomiky v umovakh neozalezhnosti: novi vykylyky hlobalnomu rehuliuvaniu [Problem of reinstitutionalization of the global economy in the neojdependence context: new challenges to the global regulation]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, no. 10, pp. 5–10. (in Ukrainian)
7. Shamborovskyi H.O. (2016) Dosvid antykrizovoho rehuliuвання v rozvynutykh krainakh svitu [Crisis management experience in the developed countries]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 105, pp. 47–57. (in Ukrainian)
8. A. Lopez-Claros, A. L. Dahl, M. Groff. The Challenges of the 21st Century. *Global Governance and the Emergence of Global Institutions for the 21st Century*. 2020. P. 4–29. <https://doi.org/10.1017/9781108569293>
9. The Global Risks Report. World Economic Forum publications. 2021. 96 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021> (accessed 29 May 2021).
10. OECD Economic outlook. OECD publications. 2020. 213 p. URL: <https://www.oecd.org/economic-outlook/> (accessed 30 May 2021).
11. Melnyk A.O. (2015) Zakonomirnosti ta chynnyky transformatsii svitovykh ekonomichnykh kryz [Patterns and factors of transformation of world economic crises] (PhD Thesis), Kyiv: National Scientific Centre "Institute of agrarian economics", pp. 268–275.
12. Global Economic Prospects. The World Bank publications. 2021. 210 p. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (accessed 30 May 2021).